

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

hová a kéziratok, tudá-
közölések, előfizetések
küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr
Fél " — " 50 kr
Számanként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. február 1.

5. szám

A LEGMÉRTÉKLETESEBB ÉS LEGSZELIDEBB ÁLLATRÓL.

Az ember azt hiszi magáról, hogy ő a földi teremtmények legtökéletesebbje és büszke a maga erkölcsi felsőbbségére. Pedig a mikor nincs érzéke az erkölcsi jó iránt, a mikor nem teljesíti emberi kötelességeit akkor még az állatoknál is lejjebb száll. Ily aljas ember az, a ki szívtelen, kegyetlen; mert az embernek törvénye jónak, emberségesnek, könyörületesnek lennie, épp azért, mert öntudatos. Hisz még az öntudatlan állat szívében is van irgalom. Hogy hiányozzék ez tehát az embernél? És ha ilyen együgyű módra kegyetlenek vagyunk, akkor legtöbbször, mi emberek butíthatjuk el szegény házi állatainkat, ez alsó rendű hűséges szolgálóinkat, a rossz bánás, kínzás, oktalan magaviselet által.

Az, a ki az állatokat kínozza, nem csak hogy gyáva, visszaél felsőbbségével és arra használja, hogy rosszat tegyen, fájdalmat okozzon; hanem még ostoba is. Mert ha nem kínozná, nem gyötörné el az állatokat, ezek sokkal tovább tartanának és sokkal több hasznot hajtának neki.

Nincs talán állat, melyivel annyira visszaélték volna az emberek, mint a *szamárral*. Ez a legmértékletesebb, legdolgosabb, legtürelmesebb, legszelidebb állat; hogy ha jól bánunk vele, oly kevéssel elégszik meg és oly nagy szolgálatot tesz! Oly szerény és oly hűséges.

De az emberek megvetik azon halálos fáradságért, melyre kárhóztatják, azon rossz bánásmódot, melybe részesítik, azon hibákért, melyeket durvaságuk által szántsándékkal vertek belé: ilyenek az emberek!

Ismertem egy kedves, művelt fiatal leányt, a ki egyszer falun megszánt egy szegény szerencsétlen szamarat, melyet gazdája egy oktalan durva molnár, annyira elgyötört, hogy a szegényál-

lat már semmikép sem akart, vagy helyesebben mondva: nem tudott többé dolgozni, úgy el volt mindenkép csigázva. A fiatal leány megvette a molnártól, vagy tiz napig pihenni hagyta, sebeit begyógyította, minden reggel megkeféléttette, jól táplálta, gondozta, aztán elajándékozta egy becsületes, értelmes, jó derék embernek, a ki a szamarat úgy megbecsülte, hogy még éveken és éveken át pompásan szolgált neki, és nagyban segítette elő kis vagyona megszerzésében.

Párisban az általános pincze-egylet is szamarakat alkalmaz a boros palaczkoknak házhoz való szállítására. Nem akarta ez az egylet az embert használni igavonó-állat gyanánt. Másfelől a ló neki igen sokba került volna. Mert ez az egylet házhoz küldi a palaczkokat, néha 2., 3., 4., 5. sőt 6. emeletre kell azokat felvinni, vagy pedig bejelenteni ezen emeleteken és aztán a pinczébe szállítani. Így egy-egy ember legfeljebb 20 helyre viheti el egy nap a bort, a mi legfeljebb 300 litert teszen ki. Egy ló pedig 800 litert is könnyen elbir. Többe is kerül a ló tartása. Így tette ez az egylet a kísérletet a szamarral. Előbb csak egyet vásárolt, aztán látván, hogy ez tökéletesen megfelel, egész 100-ig felvitte. Nincs szelidebb, okosabb, könnyebben kormányozható állat, mint ezen „általános pincze-egylet“ szamarai. Hiresek lettek, oly szépek és jók. Naponta 5 liter zabot kapnak, fél kötés szalmát, fé adag szénát, 2 liter murkot és korpát. A midőn szorgos munka van és több fáradság, még egy liter zabot kapnak ráadásul. Minden reggel gondosan megkefélik e szamarakat, egy ellenőr megvizsgálja, jó állapotban vannak-e?

És noha mindennap dolgoznak, soha nincs semmi bajuk és rendkívül nagy szolgálatot tesznek. De mindig szeliden, értelmesen, ember módra bánnak azokkal, ezért is e szamarak éppen nem makranczosok, egy jelre engedelmeskednek a legnagyobb szelidséggel. Megállnak azon ház előtt, hol a szállítónak dolga van, és el sem mozdulnak, míg azt meg nem parancsolják nekik. *Soha sem ütök*, mert már a szóra engedelmeskednek. Ezen szamarak még a vizen is átmennek, és ellenállás nélkül hátrálnak, mit más *elkínzott* szamar a világeré sem tesz meg. Ezen egylet 3 éves korukban veszi meg e szamarakat, és így neveli azután fel azokat saját szükségéi számára, de más eszközt soha sem használ, mint a legnagyobb szelidséget. Ezért is a párisi állatvédő-társulat éremmel jutalmazta meg ezen egyletet és kocsisai között pénzbeli jutalmat osztott ki. De hát az is elég jutalom önmagában, hogy ezen emberek az állatokból értelmes, szerető, szelid segédeket neveltek magoknak.

De Gerando Antonina.

A szegény embernél *sok* hiányzik, de a rosszszívűnek hiányzik *mindene*, mert se nem szeret, se nem szeretik és nem élvezi a *jóság* és szeretet áldását.

Szent Irás.

A tudós macskája.

Nagy lett volna a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna, ha kevés volt
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
— S hajna!
Akkor esett ez a bolond
História rajta.

Nem szeretett ez a tudós
Semmit a világon,
Járt legyen bár égen, földön,
Két avagy négy lábon :
De a kendermagos cziczát
— S hajna!
Éktelenül megszerette,
Majd hogy fel nem falta.

Szolgája is volt ; a háznak
Ez viselte gondját,
Hogy lába ne keljen és a
Szelek el ne hordják.
Hú cseléd volt félig-meddig
— S hajna!
Kopplás lőn este reggel
Bőséges jutalma.

Máskülönben ment a dolga
A kedves cziczának :
A reggelin gazdájával
Ketten osztozának.
Búsan nézte ezt a szolgálta
— S hajna!
Fél zsemlére, pohár téjre
Nagyokat sóhajta.

Mert tudósunk a magáét
Ha fölreggelizte :
Felét a cziczának adni
Volt a szolgálta tiszte.
Úriasan élt a macska
— S hajna!
Csak nem akart, csak nem akart
Meglátszani rajta.

„Hé . . . izé . . . mi baja lehet
Annak az állatnak ?
Szőre horzas, csontja zörgős,
Szédelegve ballag.“
„Jaj, uram, hát a sok éhség ! —
— S hajna !
Kétszereznők csak a tartást :
Mingyárt lábra kapna.“

S az napságtól itcze tej járt,
Kapott egész zsemlét :
A tudós csak lesi, várja,
Hogy ha nekitalnák.
De a macska nem üdült fel
— S hajna!
Elfogyott a fogyó holddal,
Sarlóvá hajolva.

Kendermagos szegény czicza
Nyavalyába esvén,
Fölvette a *néhai* nevet
Egy szép őszi estén.
„Átszellemült kedves állat
— S hajna !
Falatom megosztám vele
Mégis meg van halva!“

„Mi tagadás“ mond a szolgálta,
„A cziczus nem vétett :
En evém meg ő helyette
Reggel az ebédet.
Mondtam, menjen egérfogni,
— S hajna !
Nem tanyáz ám ott egér, hol
Üres minden kamra!“

Nagy volt, mondok, a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna ! kevés hozzá
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
— S hajna!
Ilyen apró dőreségek
Gyakran estek rajta.

Arany János.

Harmadik ifjusági pályázatunk eredménye.

A harmadik ifjusági pályázatunkra 5 dolgozat érkezett be. Az első díjat, 1 tiz frankos aranyat, az „Állat-hűség“ czimű rajz nyerte meg. Jelígeje, mely kissé pesimista, így hangzik: „Az állat hűsége állandó; csalódní csak emberben lehet.“ A jelíges levélben **Péterfi Tibor** a helybeli ev. ref. gymn. V. oszt. növendékének neve került ki. A második díjat, 8 korona, „A madarak jóltevője“ czimű dolgozat nyerte meg; jelígeje: „Nyisd meg a te szájadat azok mellett, kik némák és mindazok érdekében, kik elhagyottak.“ Szerzője **Szász Edith** a helybeli felsőbb leány-iskolának V. oszt. növendéke; a harmadik díjat, 6 koronát „A hű madár“ feliratu czikk érdemelte ki, melynek jelígeje „Ki önmagát legyőzi, birodalmat győz!“ Szerzője **Weisz Elza**, szintén a helybeli felsőbb leány-iskola növendéke (VI. oszt.) Az elnök szerkesztő a három jutalmat már elküldte a nyerteseknek. A 4. és 5. dolgozat visszavehető febr. 1-ig Széchy Károlynétól. Péterfi Tibor dolgozatát a mai számban adjuk. A többi illő sorrendben fog megjelenni az „Állatok Védelmé“ ben.

Állat-hűség.

— Első díjjal jutalmazott pályamunka. —

Irtá: **Péterfi Tibor** a helybeli ev. ref. gymnasium V. oszt. tanulója.

Jelíge: Az állat hűsége állandó, csalódní csak emberben lehet.

Verőfényesen sütött a nap Pompeji városa felett. Az öreg Vesuv ott füstölög a zöld rétek között, a narancsfák virágznak s az egész természet pazar pompájával gyönyörködteti az embereket.

Bent a városban nagy a sürgés-forgás. A circusi játékokról foly a beszéd, melyet egy kegyes patricius rendez a népnek.

Ha az utczákon végig megyünk, szemünkbe ötlík egy görög stylben épült ház kerttel körülvéve. Ha gazdája után kérdezősködünk, megtudjuk, hogy ez a ház Castus Popularius-é, ki a császártól kapta jutalmul, a bar-barok ellen folytatott háboru után. A terebben ült a nagy ur s kedves kis fiacskája apró játékaiban gyönyörködött. Lábai előtt egy nagy kutya feküdt, mely barátságosan pislantott a kicsike felé. Az ajtók előtt afrikai rab-szolgák várták uruk parancsait.

Majd megnyílt az ajtó s egy magas csontos férfi lépett be.

„Üdv neked Castus! üdvözlé a ház urát.

„Légy szívesen fogadva házámban nemes Antonius“ viszonzá ez. „Mi hir hozott erre?“

„Tudod nemes barátom, hogy ma az amphitheatrumban előadás van, a nép tolong s én is szeretném látni, hogy vivnak Varro gladiatorai. Azt gondoltam erre jövök s talán együtt mehetnénk a circusba.“

„Számból vetted ki a szót, nemes barátom. En szolgálata-
tadra állok.“ Ezzel intett egy szolgának, ki gazdája bibortógáját hozta

elő, s aztán barátjával elindult a circusba. „Maradjatok mindig fiam mellett s a házból ne távozzatok!” parancsolá a szolgának, és nemsokára eltűntek a forum házai közt.

A kis gyermek szépen eljátszogatott egyedül a nagy kutyával, olyan szép egyetértésben, mintha élő emberrel játszott volna. Még talán jobban Mert a kutya nem ellenkezett vele, hagyta, hogy lovagoljon rajta a kis fiu, s ha ez jutalmul jó falatot dobott neki, hálásan nyalta meg gömbölyü karocskáit. Mert az állat is hálás, ragaszkodó jóltevőjéhez, jobban meghálálja a jótettet, mint sok ember.

Mikor elfáradtak, a kis fiu leült a kutya mellé s szőkefürtös fejécskáját a hú állat nagy lompos fejére tette. A rabszolgák pedig nagy hévvel koczkáztak, s kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy uruk parancsait teljesítsék.

Az égen ez alatt fekete fellegek gyülekeztek. Az öreg Vesuv sűrű füst-fellegbe takaródzott. Valami földalatti moraj reszketteté meg Pompeii falait. — Az ég megnyílt s a Vesuv torkából izzó lángoszlop emelkedett ki, mintha az alvilág törne elpusztítani a földet. Süketitődörgés rázkódtatá meg a levegőt, mint mikor az ég a földdel özszeomlik. Jupiter tonans megmutatja haragját!

Az utczákon fojtó a lég; az amphiteatrumban nem szurhatja le a gladiator ellenfelét, mert maga bukik le megfulladva. A nézők rémülten rohannak a szabadba, hol láva-eső temeti el őket. Anyát csecsemőjével, a katonát őrhelyén, a papot oltáránál érte utól a rettentő halál, s a kit nem a láva égetett el, megfullasztotta az aláhulló hamu.

Rémülten kapkodott levegő után a Castus szegény fiacskája is. Hiába van apjának egész kis birodalma, nincs senki, ki megszabadítsa őt a haláltól. Az ablakon komoran sűt be a rút vörös szín, a melyet aláva okoz, s égető forróság terjed a teremben.

„Meneküljünk!” kiált egy rabszolga s erre a többiek nem törődve uruk fiával, kirohannak a lávasírba.

Egyedül maradt a kis fiu, csak egy hú társa maradt: a kutya, ki szívesen megmentette volna kis gazdáját, de a levegő fullasztó volt. Hiában kiabál rémülten segélyért a fiucska, hiában csahol a kutya. Nincs senki, senki!

Végre a gyermek lehanyatlik kutyájára, kis kacsóival görcsösen bele kapaszkodik annak szőrébe, — s megfulladva kiadja lelkét.

És a kutya, melyet mi oktalan állatnak nevezünk, hübb volt minden rabszolgánál, hálásabb sok jó barátnál: nem hagyta el a kis fiut; ott múlt ki mellette, még akkor is testével takarva kis gazdáját. Így találtak, 1700 esztendő múlva rá, midőn Pompejít kiásni kezdték.

Mert az állat hűsége állandó, csalódni csak emberben lehet.

Pusztuló állatok.

Természettudósok és laikusok egyaránt panaszkodnak, hogy pusztul az állatvilág. — Az *elefántok* lassankint visszahúzódnak Afrika ama részeibe, hova legfeljebb Stanley-féle utazók vetődnek el, vagy az indiai sűrű dsunglokba, hova ugyan csak bajosan lehet őket követni. A pusztulás jelenlegi mérvé szerint a huszadik század tanúja lesz a vastag bőrűek kivészésének. És a *bivalyok*, melyek egykor az amerikai kontinens kétharmadát benépesítették? — Ezer számmra ölték le ezeket, csupa kedvelésből. — Ha a még élő bivalyokat nem őrzik, egészen kivész a fajtája. — Szerencsére a bivalyok Ausztráliában új hazára leltek s úgy látszik, ott jól tartják magukat. — Ausztráliában viszont a nagy erszéyes állatok, a *kenguruk*, vannak kivészőben. — Csak most veszik észre, hogy a kenguruk tulajdonképen úgy husukért, mint bőrukért nagyon használhatók. Persze, most már mesterséges tenyésztésük volna szükséges. Az egyetlen amerikai erszéyes állatot, az *orosszum*-ot, kipusztítják a négerék, pedig nagyszerűen irtja a kártékony rovarokat. A *czeteket* és más nagy tengeri állatokat is rendkívül pusztítják. A *tengeri tehén* (*Phytina gigas*) egykor az észak leghasznosabb állata volt; ma már csak névleg létezik. Egy század alatt kiirtották. — Néhány év előtt még kilencszáznál több hajó indult czetvadászatra és a tenger e nagy állatait oly iszonyuan pusztították, hogy már csak nagyon kevés maradt életben. A madárvilág is érzi az eszteien vadászat csapását. A *rovárirtó madarak* is áldozatául esnek a pusztításnak, melyet a női divat is elősegít. A *kigyókat* is keletlenül jobban irtják, mert sok kigyó nagy hasznára van a vetéseknek, melyeknek ellenségeit pusztítja. A madarak pusztításának nagy mértéke különben már maguknak a vadászoknak is föltűnt, így például azt vették észre, hogy az *erdei szalonkák* mindinkább fogynak. Vannak, a kik azt állítják, hogy a szalonkák fogyása főleg a görög tengerpartokon a madarak vonulása közben üzött lelkiismeretlen pusztításnak tulajdonítható. Habár egyrészt nem lehet tagadni, hogy ennek az állításnak is van némi alapja: ez még sem a valódi ok, mert a szalonkák számbeli apadásának oka valószínűleg a megváltozott viszonyokban is keresendő: a vizek lecsapolása, alagsövezések, a közép- és alj-erdők átváltoztatása, az erdők letarolása és az erdőgazdaság okszerű üzése: lassan-lassan kiszorítják a máskülönben oly hasznos hosszucsőrűeket kedvencz tartózkodási helyükről. Ehhez járul az a fokozatos üldözés is, a melynek az erdei szalonkák a tavaszi huzás idején épen Közép-Európában ki vannak téve! Ma a sok kocza-vadász valóságos bucsujárást tesz, a mint az első szép tavaszi napok beköszöntenek. Tehát ép tavasszal, mikor leginkább indokolva volna a szalonkák kímélése, akkor kerül legtöbb aggatóra, mivel ilyenkor kevésbé elővigyázatosak és a vasárnapi vadászok görbe lövéseibe is tömérdek madár repül bele. A tavasszal üzött szalonkavadászatnak is nagy a maga káros volta és ez is hozzájárul az állatok számbeli apadásához.

A legnemesebb állat érdekében.

(Az orsz. Á. V. E. naptárából.)

Minden állat között, mely felett ur lett az ember, legnagyobb szüksége van a védelemre a legnemesebb állatnak, a lónak.

Mert a madarak szeretetét s ebből kifolyólag a védelmét, már az iskolában tanulja a gyermek, sőt még előbb, az óvodában a kisedd. S az erkölcsnemesítő tanok általában hatással is vannak rájuk, úgy, hogy már csak kivétel (??) az olyan gonosz gyermek, ki gonoszul bánik a madarakkal.

A kutya és macska a gyermekek játszótársa a családokban s a legtöbb gyermek pedig igazán jószívű és megosztja játszótársával minden darab kenyerét, sőt sokszor még fekhelyét is. Az már kivételes eset, ha éheztetik vagy kínozzák a kutyát, hisz a magyar paraszt azt tartja: „nem a kutya csak kutya, hanem az embör csak embör, mert a kutya: az kutya!”

A kutyát leginkább csak a tudomány nevében kínozzák, a mi ellen olyan impozánsan tiltakozott a millenáris nemzetközi állatvédő kongresszus.

A tehének, a birkák s a kecskék is többnyire jó gondozásban részesülnek, mert azokat ütéssel-veréssel nem kényszeríthetnék, hogy tejet adjanak, vagy gyapjút növecssenek, s a mi még több, valamennyinek, miként az ökörnek is, a husa képviseli az igazi értéket. Azért még a rossz gazda is azon iparkodik, hogy jó husban tartsa őket. S így legalább nem éheznek.

De a lónak csupán az élő erejét használják ki munkára és erre akárhány embertelen ember kegyetlenséggel kényszeríti ezt a nemes, derék állatot. És dolgoztatnak vele anynyit és addig, míg megszakad, — mert hisz aztán, ha nem él, már úgy sem ér semmit.

Es ez ellen hasztalan irunk s tanácskozunk; hasztalan hivatkozunk az emberi jobbjézésre. Mert sem szavunk, sem nyomtatványaink nem jutnak el azokhoz, a kiknek leginkább szólnak s ha eljutnak is, nem találnak jobb érzésükhöz, mivel az olyan embereknél a jobb érzés hiányzik.

Négy év előtt a magyar orvosok és természet-vizsgálók Brassón tartott XXVI. vöndörgyülésén az „Országos Állatvédelmi Egyesület” igazgató titkára, gr. Szalkay Gynla, egy ez irányú értekezésben, tudományos alapokon ismertette a lóhus tápláló képességét s egészséges voltát. S elmondta azt is, hogy őseink nemcsak Hádurnak az oltárain áldoztak lovat, de maguk is táplálkoztak a legnemesebb állat husával. És mennyire kívánatos volna a szegény megnyomorodott lovak érdekében is, hogy a lóhus fogyasztása ismét általánossá váljon.

De úgy tudom, azóta nem történt semmi az irányban.

Pedig most mikor az ezredév ünneplése alkalmával annyi ősi erényt s annyi ősi szokást hívtak újra életbe, föllehetne ujjítani s általánossá tenni a hajdani lóhusevést is. A mi által nemcsak a szegény éhező elcsigázott lovak sorsán lenne legalább

részben segítve, de sok éhezõ embertársunkon is. amennyiben jó táplálékhoz jutnának.

Természetesen, ezt az állatvédelmi egyesület egymaga keresztül nem vihetné. De ha a hatóságok támogatását megnyerné arra, hogy minden legkisebb faluban köztudomásra hozzák, hogy *Ezer év előtt a dicsõ honfoglaló magyarok a legnemesebb állatnak, a lónak húásával is táplálkoztak, azért az utódok ez új ezredévben újítsák fel ezt az õsi szokást és vegyék fel õk is rendes táplálékaik közé, a tiszta egészséges és tápláló lóhúst.*

Ha ezt a néppel a lónalapítókra hivatkozva, és féligmeddig hivatalos formában tudatnák, akkor nem restelnék egymás előtt és általánosan elfogadnák.

És ezáltal nagyobbrészt meg is szünnék a lovak kínzása s éheztetése, és legalább csak annyira jól bánnának velök, mint a szarvasmarhával.

B. Büttner Lina.

„**Kitüntetett**“ **kutya.** Londonban a Themse vizimunkásainak és hajósainak egyesületében a minap egy kutyát szép *ezüst nyakékkal* díszítettek fel, mert az „Eliza“ nevü vitorláhajó kapitányának és legényének életét megmentette a mult évi szept. 23-án, midõn a hajó Northfleet Hopeban felborult. A hajó egyszerre léket kapott, a míg a két férfi a cabinban aludt. Mikor a víz a hajógerinczébe hatolt, a kutya hangosan ugatva, karmaival a cabin ajtaját karczolta erõsen; ettõl a kapitány meg a hajóslégény fölébredt, és ekkor vették csak észre, hogy a hajó már kezd süllyedni; éppen csak annyi idejük volt még, hogy a kis mentõbarkát megfogják, mielõtt a hajó fölborul. Ebbõl is látszik, mennyire okos, éber és hû a kutya, és mennyire tehetetlen az ember hálájának kifejezésére nézve az állattal szemben.

Versecskék az állatokról.

A pók, a méh, a hangya
S más állat is nekünk
A szorgalom s ügyesség
Terén a mesterünk.

Ha jól bánsz állattal
S gondját ha viseled:
Az állat ezt haszonnal
Hálálja meg neked.

Nincs párja, nincs az ebnek
A földön szertesztél!
Már hány, de hány gyereknek
Menté meg életét!

A hasznos állatokkal
Kegyetlen, oh, ne légy!
Légy jószívü irántok
S kárukra mit se tégy!

Thewreuk Árpád.

Az állatok lelki világából.

A MI VENDÉGEINK.

Irta : **Schwarzczel Adél.**

Alig derengett át a reggeli ködön, vagy hófelhőn a nap; egy egy nehézkes szárnylibbenés, majd mind gyakoribb, zavarta meg a csendet. Ablakunk alatt a fiatal akácza egész csomó varju terhe alatt görnyedt. Ott ültek komoly méltósággal, de azért oda sanditva a fa alá szórt — varju szempontból — jó falatokra. Csodálkoztunk, miért nem szállanak le? A számukra terített asztal semmivel sincs veszélyesebb helyen, mint a fa, melyen ültek. Ők csak vártak türelemmel. Egyszerre hangos csiripelés, jöttek a kevésbé szerény vendégek; a verebek. Ismerve bizalmasabb voltukat, melynél fogva olykor, ha késett, maguk kiabáltak be a küszöbről: »Csip-csip! tessék már hozni a reggelit!« Számukra az ajtó elé szórtuk a morzsát. De ő kelmeék, mint valami apró-cseprő ragadozók, a varjaknak kitett husdarabokra szálltak, mohón csipegetve belőlük. A varjak csak erre vártak, egyszerre szálltak le kissé odább, hogy aztán furcsa varju-francia lépéses ugrándozással oldalogjanak az enni valóig s gyorsan kapjanak föl a falatokból lehetőleg minél többet.

Persze, hogy a verebek is mindjárt tudták, hogy melyik az ő porciójuk s ijedten menekültek, de azért csak oly vidáman szedegettek a számukra kidobott morzsát. Ez a jelenet minden reggel változatlanul ismétlődött; a varjak sohasem szálltak le, míg a verebek nem jöttek beléjük bátorságot önteni, jó példával elül járni s a verebek előbb mindig a húst kóstolták meg.

A legtöbb varju a legelőbb fölszedett darabokkal érte be, egyik-másik fára ültek s rendre fogyasztották el. De volt egy pár kapzsi, melyek az összekapdosott darabokat egy távoli fa alá dugdosták gyorsan a hóba s uj zsákmányért repültek vissza. Csak hogy, úgy látszik, a varjak közt is van olyan, melyeknek jobban tetszik az orozva szerzett; ezek a kleptomániában szenvedők, nem jöttek a többiekkel enni nyíltan, hanem lesték s elcsenték az elrejtett vagyont. Néha észrevette a tulajdonos a turpisságot s a bűn nem maradt büntetés nélkül. Megtörtént ilyenkor, hogy a károsult a tolvajt valósággal hanyatt teperte a hóba, — a mi különös helyzet — s szembe vagdalta csőrével.

A verebek ez alatt folyvást vidáman csiripelve, pletykálgatva reggeliztek. Szívesen látták a később érkezett sármányokat is; habár ezek közt volt egy nagy vitéz, ez a legfelsőbb lépcsőre is föl mert szállni, meghódított területnek tartotta s volt ne mulass! ha még egy szintén hajlamot érzett a vitézségre s szomszédságába akart jutni.

Legkésőbb érkeztek a pintyek. Szerényen, szinte restelkedve a kegyelem kenyérért, szedegettek egészen távol, rendszeren azon fák alatt, hol a varjak fogyasztották el reggelijüket s valami párányit aláhullattak, vagy azon alig látható morzsákat szedegették

a verebek elrepülése után, melyekkel azok nem tartották érdemesnek bajlódni.

Egy pár fekete rigó is eljött gyakran, bizonyosan csak a társaság kedvéért, mert bogyó-féle nem volt a közelben. Egy darabig az ágról csendben nézték a lakmározókat s továbbrepültek.

Majd egy tarka harkály jelent meg, le s föl, meg körül kúszva, kopogtatva, itt-ott hántva a fát s munkáját végezve elszállt.

Néha napján egy csoport hosszú farku czinke szállt a vadgesztenye fára, az ott maradt száraz tüskés héjba keresve a rovarpetét, mialatt hallatták szelid, csilingelő hangjukat.

S ugyan, hogy maradhatott volna el szénczinke, ez a kedves kis kandi. Hogy keres, hogy tekintget minden felé! míg nem az eresz alatt póktojást fedezett fel, télen ez is jó.

Egyszer, mikor már »enyhült a lég, s vidult a határ« — bizonyos levertséggel olvastuk természet-tudósunk, Hermann Ottó intését, miszerint nem kell a madarakat télutó s tavaszelő hónapokban táplálni, nehogy ez elvonja őket rovarpusztító foglalkozásuktól. — Köztünk maradjon; daczára az óvásnak, nem tudunk lemondani a megszokott gyönyörüségről s csak úgy vártuk ezután is az előkészített reggelire kedélyes vendégeinket. Ők azonban, — bizonyosan szófogadóbbak lévén — egy napon egyszerre mind távol maradtak, kivéve a verebeket, akik aztán zavartalanul élhettek ragadozó hajlanaiknak.

Ebből tudtuk meg, hogy tavasz kezdete, mert volt azután is zimankós, itt-ott havas idő, de hogy ez csak amolyan tél-tavaszi idő küzdelem, látszott abból, hogy sármány, pinty, varju távol maradt. Az utóbbiakat csak a hála hozta el később, mikor már mi emberek is éreztük, — dehogy! -- láttuk, tudtuk, hogy igazán itt a tavasz, sőt nyáron is meglátogattak, hogy hálájukat nyilvánítsák. Ugyanis egy-egy egészen derült reggelen a szemben levő fedél csucsára ült egy varju, felénk fordult s komoly hajlongással károgott le: „Eső lesz, nem kell a mezőre menni tudományos buriánért!“ (Igy nevezte egyik iskolaszóliga a tanulók számára, tanórára hozott növényeket.)

A verebekre sem panaszkodhattunk. Ők meg tartós, kedélybontó esős napok valamelyikén szálltak nagy csoportban az ablak előtti fára, egész riadalommal kiáltozva: »Nem kell busulni! holnap-holnapután kiderül, kiderül, biztosan kiderül.« Ez a jövendőlés még biztosabban bevált, mint az előbbi, hogy csak véletlen volt, vagy ők igazán előre tudták lelkök rajta.

Megéhezett őz állított be a múlt hó hidegebb napjai egyikén a Heilbronn melletti Schiessthali lőportár őrszobájába; a katonák megetették és aztán a szegény őz lefeküdt a meleg kályhához, mint a kutya. Midőn megint elakarták eresztetni, ki a szabadba, nem ment, hanem ott maradt a meleg őrszobában.

A varju és vizeskorsó.

Egyszer egy varju igen szomjas volt, körültekintett és egy vizeskorsóra akadt, a melyben még csak kevés víz volt. De szerencsétlenségére, a korsó nagyon mély volt és a varju nem bírta a vizet elérni, a korsó fenekén. Megkísértette a korsót csőrével eltörni, de hiába volt. Végre az a gondolatja támadt, hogy apró kövecskéket szedeget össze és dob a korsóba, úgy hogy a benn levő víz magasabbra emelkedjék. Így aztán, követ köre dobva, a víz végre a korsó széléig emelkedett. Így könnyen hozzáfért és addig ivott, a míg égető szomját el nem oltotta.

A bremai „Story-Book“-ból.

Haydn dalának hőse.

1780-ban egy katonatiszt leánya vőlegényével, egy kapitánnyal és ennek barátjával sétálni ment. A kapitány a kutyáját is magával vitte, egy uszkárt és utközben roppant dicsérte annak tehetségeit. Fogadást tett, hogy a kutya egy tallért, a mit ő valamely bokor aljába elrejt, megtalál. Visszaérkeztek haza, és csak ott intett a kapitány uszkárjának a szavakkal: „Keresd, elveszett!“ visszaüzte. A kutya azonnal visszafutott arra, a merre a gazdája sétált volt és a bokornak tartott. Ott pedig, a bokor árnyékában véletlenül egy vándor szabólegény telepedett le. A szegény ördögre nézve: a tallért látni és zsebre rakni, *egy* volt. Mindjárt rá jött a kutya. Megszimatolta a tallért, és hizelegni kezdett a szabónak, aki, örvendezve, hogy egyszerre tallért és kutyát is talált, magával vitte a városba a szállóra. Éjjel a kutya őrködött a szabó ruhái fölött; és a mint reggel az ajtót kinyitották, a kutya kisuhant a szabó nadrágjával és a tallérral együtt elvitte gazdájának. — Ezt a kis eseményt „Az okos és szolgálatkész pudli“ czim alatt versbe szedték; de ez még nem volt elég; a kapitány menyasszonya levélben megkérte a világhírű Haydn zeneszerzőt, hogy a versekre írjon egy dallamot; hozzá téve, hogy nem lévén vagyonos, reméli, hogy Haydn jó szive, melyet annyiszor dicsértek előtte, meg fog elégedni a levélhez csatolt arannyal. Haydn a kérést szívesen teljesítette, de visszaküldte az aranyat és szokott kedves modorában felkérte a fiatal leányt, miszerint büntetésül, mert az ő szivességében, kétkedett, hogy egy szeretetreméltó személynek tehetségeivel ingyen szolgálatára áll kössön neki egy pár harisnyakötőt. Meg is kapta, piros és fehér selyemből, nefelejs szegélylyel. 1806-ban a „Pudli-dal“ új kiadásban jelent meg, miután az elő kiadás tömérdek példányban elfogyott.

(*Gartenlaube.*)

Vannak az állatországból kis történetkék, melyek bárkit is meggyőznek mikép az állatok megvédése emberhez illő, nemes feladat, s hogy szellemi életöknek megható nyilvánulásai az ápolást és védelmet, minden gondolkozó és érző ember szívében mint erkölcsi kötelességet kell, hogy föltűntessék.

Herman Ottóné.

Kolozsvár sz. kir. törvényhatóságának szabályrendelete az állatok védelméről.

1. §. Egészségtelen, rossz állapotban levő, vagy igen fiatal, fejletlen, elcsigázott, sánta vagy másként elnyomorodott, úndort vagy szánalmat gerjesztő, vagy bármily betegség miatt szenvedő állatot személy- vagy teher-szállításra, vagy bármi más munkára használni tilos.

2. §. Az állatokat ingerelni, ok és mód nélkül bántalmazni, tulterhelni és tulságosan zaklatni, bármikörülmények között, bármilyen módon kinezni, vemhes állatokat vemhességi idejük utolsó napjaiban használni, ugyszintén a szükséges taplálékot és italt, valamint a pihenést az állatoktól megvonni tilos.

Anya-állatokat vemhességi idejük második felében csak állapotuknak megfelelő könnyű munkára szabad alkalmazni.

3. §. Az állatok serkentésére, esetleg fenytésére, csak ostor vagy vessző, illetőleg nem tulságosan éles sarkantyú, fékezésükre pedig csak fék, kantár vagy gyeplő használható.

Az ostornak csakis felső harmadában szabad göcsöket alkalmazni Sodronycsapót az ostorra alkalmazni tilos. Ostorcsapások az állatnak csak hátára vagy farára alkalmazhatók. A fejnek verése különösen tilos.

Az állatok pásztorolására, serkentésére vagy fenytésére bármilyen más eszközt, különösen pedig botot, dorongot, kötelet, lánczot s. t. efféléket használni tilos. E tilalom alól csak abban az esetben van helye kivételnek ha az állat megvadult vagy a biztonságot veszelyeztetné vagy más módon megfékezhető nem volna.

4. §. Az állatok megterhelésénél azoknak erőbeli állapota, életkora és az utak minősége mérvadó. A tulterhelés szigoruan tilos. Ha az állatok tehervonás közben elakadnak és a terhet csak erejük végső megfeszítésével vagy egyáltalán nem bírnák tovább vinni, a fuvaros köteles a terhet haladéktalanul megkönnyíteni vagy a tulajdonos megfelelő költségére előfogatot alkalmazni.

5. §. Mindennemű iga, hám, járom és nyereg, valamint a járművek, különösen pedig a teherszállításra szolgáló kocsik jó karban tartandók és az állatok testalkatához és testi erejéhez arányosítandók. Szűk járom és szűk hám alkalmazása tilos.

Teherszállító járművek kerekeinek a talpszélessége legalább 7 cm., az első kerekeinek az átmérete legalább 71 cm., a hátul-sóké pedig legalább 78 cm.-nyi kell hogy legyen.

Lejtős uton közlekedő járművek kerék-kötővel látandók el.

6. §. Ruganynyal el nem látott vagy teherszállításra szolgáló járművekkel kövezett utakon, utczákon és köztereken csak lépésben szabad hajtani.

Hágón fel-, ugyszintén kerék-fék (surló alkalmazása nélkül) lejtőn lefelé, nagyobb teherrel bárminemű, de különösen teljesen vak állatokat ügetésben hajtani tilos. Teljesen vak állatot fuvarozásra egyes fogatban használni tilos.

7. §. Az állatok rendes étetéséről, itatásáról és elhelyezéséről, különösen munkaközben és vásárbahajtás esetében is, azok-

nak tulajdonosaik kötelesek kellően gondoskodni, ugy szintén arról is, hogy zord, esős, havas időben lehetőség szerint megfelelő fedett helyen, vagy az állatoknak pokrócczal való letakarása mellett teljesítsék az étetés, továbbá, hogy az állatok minden étetés után lehetőleg mérsékelt hőmérsékű tiszta jó vizet és legalább másfél órai pihenőt kapjanak. Forró nyári időben az étetési időn kívül is itatni, munkaközben pedig többször is rövid megállást engedni kell.

8. §. Az állattulajdonos köteles gondoskodni, hogy az állatok tartására rendeltetett helyiségekben, istállóban sat. elegendő hely, tiszta jó levegő, mérsékelt meleg és kellő mennyiségű alomszalma legyen, ugy szintén arról is, hogy az állatok és helyiségek mindig tisztán és jó karban tartassanak. Növendék-állatok lehetőleg ugy helyezendők el, hogy azoknak nyugalmát és testi épségét a felnőtt állatok ne veszélyeztessék.

9. §. Zord, esős és téli időben a bérkocsisok kötelesek lovaikat az állomásokon megfelelő takaróval ellátni.

10. §. Sikos talajon az állatokat csak élesre vasalt sarkokkal szabad használni. de ilyen sarkokkal gyorsan és helyben fordulni tilos. A patkóban, két vagy négy sarkot kell alkalmazni; három sarkos patkót használni tilos.

11. §. Befogott helyzetben elesett állatot mindenekelőtt hámjai-ból vagy jármaiból keti kiszabadítani és csak azután szabad azt felkelésre serkenteni. Gyógyulást kizáró bántalmak következtében összeesett vagy önerejükkel távozni képtelen állatok kíméletes módon legott kiirtandók és így szállítandók el. Minden ilyen esetről a rendőrhatóságnak azonnal jelentés teendő, hogy az, a hullának elszállítása, megvizsgálása vagy felbonczolása iránt kellően intézkedjék.

12. §. Borjut, bárányt, juhot, kecskét és malacot összekötött lábakkal, ugy szintén bárányt vagy malacot lecsüngő fejjel lábainál fogva, vagy guzsban rudra vagy karra füzve vagy zsufolásig telt, aránytalanul kicsiny tartányokban vagy zsákban sat. szállítani, hurczolni, vinni vagy tartani tilos. Marhavásárba vitt borjuk és bárányok lábai azon idő, alatt amig a vásár vagy a mig azokat mérlegelik, összeköthetőkugyan, de csak hevederrel, a melynek legalább 5 cm. szélességűnek kell lennie; ebben az esetben az állatok mindig szalmára és egymás mellé fektetendők. — A fenn megjelölt állatok csakis karban vagy fedett és olyan járművekben vagy ketreczekben szállíthatók, a melyekben az állatok állhassanak. Ebből a célból a járműnek vagy ketrecznek szilárd fenékkal kell birnia és nyilásnak vagy hézagnak sem a fenékben, sem a jármű vagy ketrecz oldalainak alsó részében lennie nem szabad. Az oldalak felső részében kétharmad rész szélességben a deszkák, illetőleg a léczek között hézagok hagyományra, hogy az állatokat kívülről látni lehessen és a járművet vagy ketreczet levegő járhassa át.

13. §. Szopó-állatokat az anya-állat nélkül hosszabb utra, például vásárba, csak a fennebbi szerkezetű járművekben vagy ketreczekben szabad szállítani. Ilyen esetben is a borjuk és a bá-

rányok lábait csak a fennebbi minőségű hevederrel szabad összekötni és az így összekötött apró marhát szalmára egymás mellé, (de nem egymásra) kell fektetni. Sertések lábaira szállítás- vagy hajtás-közben szintén csak fennebbi minőségű hevedert szabad kötni. 14. §. Fejős állatoknak tőgyét mesterségesen felduzzasztani, szopó állatoknak száját bekötni s azoktól eként a táplálékot és a levegőt elvonni, úgyszintén azoknak fejére szeges kantárt alkalmazni tilos.

15. §. Szárnyasokat nagyobb állatoktól lehetőleg teljesen elkülönített helyen kell tartani; ugyanazokat összekötött lábakkal és lecsüngő fejekkel, lábaiknál vagy szárnyaiknál fogva szállítani, hurcolni, vinni vagy tartani tilos. A szállítás csak járműben, kocsárban, borító alatt vagy ketreczben, illetve léczes vagy fonott tartályban, esetleg, egyes darabra nézve, csak karban vagy hónalj alatt tartva teljesíthető, mely esetben a lábak összeköthetők ugyan, de csak legalább 2 cm. szélességű szövettel és csak a szállítás ideje tartamára.

A szárnyasok szállítására szolgáló, fenn megjelölt összes tartályoknak úgy kell készítenie, hogy az állatok kívülről jól láthatók és megkülönböztethetők legyenek.

Szárnyasokat zsákokba vagy aránytalanul kicsiny tartályokba helyezni tilos. Vásár alatt levő szárnyasok a piacon csak szalma-alomra és egymás mellé fektetve tarthatók.

16. §. A hasznos és az éneklő madarakat zaklatni, lövöldözni, kaptánynyal, paritytyával, lépvesszővel sat. roncsoló eszközökkel vagy szerekkel elnyomoritani, irtani, úgyszintén fészkeiket rongálni és tojásaikat vagy fiaikat elszedni szigorúan tilos.

17. §. Élő halakat átfűzött állapotban szállítani, vinni vagy tartani s általában átfűzni tilos.

18. §. A jelen szabályrendelet határozományaiba ütköző cselekményekre vagy mulasztásokra a közhatósági közegek kötelesek felügyelni, sőt azoknak figyelmét bármikor és bárhol bárki is felhívhatja; ugyanazok kötelesek a szükséghez képest közbe lépni, eljárni s a cselekmények vagy mulasztások elkövetőit a főkapitánynak haladéktalanul bejelenteni.

19. §. A jelen szabályrendeletbe ütköző cselekmények vagy mulasztások az 1879. évi XL. t. cz. 83. §-ába ütköző állatkinzási kihágást képeznek és a — menyinyben azok nem más törvények vagy kormány-rendeletek szerint elbírálandók — ezen szabályrendelet alapján 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel vagy, behajthatatlanság esetében, 5 napig terjedhető elzárással büntetendők. A büntetéspénzek az állatvédelmi helyi intézmény javára fordítandók.

20. §. Ezen szabályrendelet kihirdettetése után azonnal hatályba lép.

Tárgyaltatott és elfogadtatott Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1896. évi deczember hó 4-én és folytatólag tartott rendes közgyűlésében.

Albach Géza s. k.
kir. tanácsos, polgármester.

Dr. Esterházy László s. k.
főjegyző.

Hasznos tudnivalók.

A turfa a méhészetben. Németországban használják. A kaptárakat borítják be vele. Előnyei: jó nedvszívó egyike a legjobb fertőtlenítő szereknek, rossz meli gvezető.

(*Méhészeti Közlöny.*)

Egyszerű szer a patkányok ellen. A Csallóközben! Patkányirtófűnek neveznek egy növényt, amelynek a botanikus neve *Cynoglossum officinale*. A régi magyar fűvészkönyvek ebnelynek, ebn elvűlűnek nevezik, mások patkányfű egérszagu fű néven ismerik. Puha, atlaszszőrű növény. színe szürkésfehér, levele lándzsás, virága piros vagy kék, egyszirmu, öt karélylyal. Termése ragadós. Mezőkön, dombokon elég gyak ri, a jószág nem eszi. A Csallóköz vidékén azt tartják, hogy ennek a növénynek kelleetlen szagától elmenekül a patkány, csak oda kell egynehány csomót szórni, ahol a patkányok tartózkodnak.

*

(*Bp. Napló.*)

Malátacsira, mint erőtakarmány. A malátacsira kétségtelesenül kitűnő takarmány, mely kiváló szolgálatokat tesz a fejős tehének és borjuk, lovak és csikók táplálásánál.

Tápértéke azonban nagyon ingadozó: fehérny: tartalma 10 - 24°/₁₀, zsiradékartalma pedig 0.7—2 százalék között váltakozik. Meg kell jegyeznünk, hogy a sötét színű malátacsira jóval nehezebben emészthető a világos színűnél és hogy az erőtakarmány gyakran nagymértékben van keverve homokkal, a mi annak értékét teljesen csökkenti. A homokkal kevert malátacsira e mellett még elvetélést, sőt az illető állat elhullását is okozhatja.

A malátacsi különösen gazdag protein és fehérnyetartalomban és ebből természetesen következik, hogy a gazdaságban termelt takarmány mellett, min erőtakarmány eredményesen használható fel. A fejős tehének különösen szeretik, sok és kitűnő minőségű tejet adnak utána.

A malátacsirát takarmányul alkalmazva, mindig össze kell azt keverni a többi takarmányval hogy megemésztése könnyebb legyen és e célból még ajánlatos annak leforrázása vagy beáztatása is. Naponta 1¹/₂—2 klgr. fejenként, a legtöbb esetben elegendő lesz belőle. Nagyobb mennyiség etetése nem tanácsos, annál kevésbbé, mivel az állatokra minden esetben kedvező befolyással van az, ha a malátacsira mellett egyéb takarmányt is kapnak.

A mi a malátacsirának a többi erőtakarmányokhoz viszonyított értékét illeti, eddigi kísérletek azt bizonyítják, hogy csak a pálmagóácsa mutat fel kedvezőbb befolyást a tej és különösen a vaj minőségére.

(*„Nemzet“*)

A galambduczokat melyekben pöndró van, alaposan meg kell tisztítani, meszes vízzel s karbollaal többszörösen bekenni, s aztán kénnel jól kifüstölni. A galambfészekbe kénport kell zórni.

(*Kathol. Warte.*)

HIREK.

Allatvédelmi felügyelőket fog ezentul alkalmazni az országos A. V. E., akiknek az lesz a főadatuk, hogy a főváros különböző kerületeit járják és a tapasztalt állatkinzásokat, tulterheléseket stb. azonnal bejelentsék.

*

Könyv a madarokról. Hermann Ottónak közreműködése és főfelügyelete mellett Chernelházi Chernel István ornithológust bizta meg a földmivelésügyi minister azzal, hogy hazánkban előforduló, a mező- és erdőgazdaságra nézve fontos madarokról könyvet írjon. A munka 40—44 ivre van tervezve és 35—45 színes táblával s ezenkívül még több a szövegbe illesztett rajzzal is el lesz látva. A képeknek a természetutáni felvételével és megfestésével Nécsey István van megbizva. A munka 1898-ban fog megjelenni.

*

Magyarország állatkivitele 1896-ban. Állatokból és állati termékekből, mintegy 80—85 millió frt értékű árut exportáltak a múlt évben. A részletezésekből kitűnik, hogy az első tizenegy hónap forgalma így alakult: *ökröt* kivittek 172.614 darabot, *bikát* 7823 darabot, *tenyésztehenet* 2042 darabot, *vágótehenet* 19.127 darabot, *bivalyt* 5804 darabot, *üszőt* és *tínót* 7226 darabot, *borjút* 7902 darabot, *juhót* és *kecskét* 235.668 darabot, *sertést* 240.005 darabot, *lovat* pedig: 36.181 darabot.

*

Allategészségügy. Az állategészségügyi ismeretek terjesztésére új folyóirat indult meg az ujév első napján. Címe: *Allategészségügy*. A gondosan szerkesztett és sok érdekes és szakszerű cikkben bővelkedő mutatószámából megtudjuk, hogy az új folyóirat szerkesztője dr. *Rátz* István, a bpesti állatorvosi akadémia tanára, kiadója pedig *Hazslinszky* Károly gyógyszerész.

*

Magyar lovak Egyiptomban. Az angol kormány mostanában sok magyar lovat vett az egyiptomi angol lovasság számára. Egyelőre csak a kairói 21. huszárezredet látják el magyar lovakkal s ha bebizonyosodik, hogy az egyiptomi éghajlati viszonyok alatt a magyar lovak a kalmasok a katonai célra, akkor rövid idő múlva az egész ottani lovas katonaságot magyar lovakkal fogják ellátni.

*

A Lovar-Egyesület versenydijai. A Magyar Lovar-Egyesület igazgatósága megállapította 1897-re a lóversenydíjakat. A különféle díjak összesen 1.400,000 koronára rugnak.

*

Jakab László „Utmutató ragadós állat-betegségek elleni védekezésben“ című könyve, ára 25 krajczár, valamint *Bornemissza Zoltán* „Gazdasági állatgyógyászata“, ára 50 kr. kapható Vitéz A. könyvkereskedésében, Kassán, főutcza 75 sz.

*